

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT H. MAYRAS
FREMSAT DEN 30. SEPTEMBER 1980¹

Høje Domstol.

Denne præjudicielle sag, som er forelagt Domstolen af afdelingen for politisager vedrørende økonomisk kriminalitet ved Arrondissementsrechtbank Assen i Nederlandene, illustrerer endnu en gang det delikate problem vedrørende en national ordnings forenelighed med »hensynet til frie varebevægelser, som er et af Fællesskabets grundlæggende principper« (dom af 20. 2. 1979, sag 120/78, *Rewe mod Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*, Sml., s. 664, præmis 14; dom af 26. 6. 1980, sag 788/79, straffesag mod *Gilli* og *Andres*, endnu ikke offentliggjort, præmis 9).

Hovedsagen, som er en straffesag, er opstået ved, at anklagemyndigheden har rejst tiltale mod en vin- og spiritushandlende, nemlig Fietje. Denne er tiltalt for i Nederlandene at have leveret en vare, som er indført fra Forbundsrepublikken Tyskland, og som har betegnelsen »Berentzen Appel — Aus Apfel mit Weizenkorn 25 vol. %« (»Berentzen Appel — æbler og spiritus på basis af korn 25 vol. %«), men som ikke bærer betegnelsen »likeur«. Denne undladelse er i strid med bestemmelserne i den bekendtgørelse af 11. september 1953, som er udstedt med hjemmel i artiklerne 14 og 15 i loven om varer (»Warenwet«) af 1935 om likør, avocat (æggeklikør) og spiritus til konserveringsbrug (»Likeurbesluit«). Bekendtgørelsens bestemmelser er sanktioneret med straf i henhold til lov af 22. juni 1950 om økonomiske delikter (»Wet op de Economische Delicten«).

Afdelingen for politisager vedrørende økonomisk kriminalitet anså det for nødvendigt, før den afsagde dom, i henhold til traktatens artikel 177, stk. 2, at anmode Domstolen om at udtale sig om følgende spørgsmål:

»Omfatter begrebet 'foranstaltninger med tilsvarende virkning som kvantitative indførselsrestriktioner' i EØF-traktatens artikel 30 en bestemmelse som artikel 1 i den nederlandske 'Likeurbesluit', som indeholder de nærmere regler om pligten til at anvende ordet 'likør', om de dér definerede drikkevarer, og som har til følge, at varer fra andre medlemsstater, som har de i artikel 1 i 'Likeurbesluit' beskrevne egenskaber, men for hvilke der i disse medlemsstater ikke eksisterer nogen forpligtelse til at anvende betegnelsen 'likør', før indførslen til Nederlandene skal etiketteres anderledes?

I — Det er klart, at formuleret på denne måde giver dette spørgsmål Dem ikke lejlighed til at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar. Dette gælder først og fremmest på grund af den foreliggende sags art. Som De har udtalt gentagne gange, tilkommer det Dem ikke inden for rammerne af en sag forelagt i medfør af artikel 177 at udtale Dem om, hvorvidt nationale retsregler er forenelige med fællesskabsretten. Derimod kan De af spørgsmålets ordlyd udlede de momenter, som henhører under fortolkningen af fællesskabsretten, og som forekommer Dem egnet til at bidrage til den nationale rets afgørelse af den tvist, som verserer for den (f.eks.

¹ — Oversat fra fransk.

dom af 12. 10. 1978, sag 13/78, *Eggers mod Freie Hansestadt Bremen*, Sml., s. 1951, præmis 19).

disse »varer eller artikler er af en art eller sammensætning som fastsat i bekendtgørelsen«.

Det forholder sig også således, fordi, som Kommissionen og en nederlandske regering har bemærket, artikel 1 i likør-bekendtgørelsen ikke kan betragtes uafhængigt af denne bekendtgørelses øvrige bestemmelser. Denne artikel, og især dens stk. 1, som omhandler det omtvistede produkt, er en principbestemmelse. Som vi skal se, belyses den nærmere af bekendtgørelsens artikler 3 og 6, og bekendtgørelsens artikler 2 og 5 indholder undtagelser fra den. Derfor tillader jeg mig at forstå den forelæggende rets spørgsmål således, at det ønskes oplyst, om en national ordning, som fastsætter en forpligtelse til at anføre ordet »likeur« på emballagen til visse alkoholholdige drikkevarer, således at varer af samme type med oprindelse i medlemsstaterne, som ikke pålægger en lignende forpligtelse, skal etiketteres anderledes med henblik på deres indførsel i den pågældende medlemsstat, er en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion, som er forbudt i henhold til traktatens artikel 30.

II — Bekendtgørelsen om alkohol er som sagt udstedt med hjemmel i artiklerne 14 og 15 i den nederlandske lov om varer (»Nederlandse Warenwet«) af 28. december 1935. Denne lovs artikel 14, stk. 1, litra a) og c) bemyndiger forvaltningen til, af hensyn til den offentlige sundhed eller god handelsskik, ved bekendtgørelse (»Algemene Maatregelen van Bestuur«) at fastsætte regler om obligatorisk anvendelse af visse betegnelser »i handelen med varer eller andre artikler« bestemt til at forhandles, når

Lovens artikel 15, stk. 1, litra b) giver en lignende bemyndigelse til at »forbyde indførsel i det omfang, denne finder sted på andre betingelser end de i bekendtgørelsen fastsatte«. Imidlertid kan der i henhold til artikel 14, stk. 4, og artikel 15, stk. 4, dispenseres fra reglerne i disse artiklers stk. 1.

a) Det ved bekendtgørelsen om alkohol indførte system er baseret på obligatorisk anvendelse af visse betegnelser for forskellige kategorier alkoholholdige drikkevarer. Ifølge denne bekendtgørelses artikel 1, stk. 1, skal betegnelserne »likeur«, »tussenlikeur«, »verloflikeur« eller »likorette« således anvendes for »enhver vare, der som bestanddele indeholder ethylalkohol, sukker, aromastoffer og/eller frugtsaft, for så vidt den opfylder bestemmelserne i artikel 3«.

Denne bestemmelse opregner de betingelser, som drikkevarerne skal opfylde for at bære de nævnte betegnelser. Den sonderer således mellem de i artikel 1, stk. 1, nævnte varer efter deres alkoholindhold, som skal være »mindst 22 rumfangsprocent ved 15° C for varer, der betegnes 'likeur'«, samt fastsætter deres mindste sukkerindhold (stk. 1, litra b)). I stk. 2 præciseres endvidere de sundhedsmæssige krav, som drikkevarerne skal opfylde, og som f.eks. angår deres gennemsigtighed eller brugen af konserveringsmidler eller farvestoffer.

Den obligatoriske anvendelse af betegnelserne omfatter ifølge artikel 6, stk. 1, også emballagerne til de i bekendtgørelsen nævnte varer, som »er bestemt til

eller egnet til at levere med indhold til forbrugeren».

b) Der er imidlertid en række undtagelser i bekendtgørelsens artikler 2 og 5 fra forpligtelsen i artikel 1.

Undtagelserne i artikel 2 finder for det første (litra a)) anvendelse på drikkevarer, »som betegnes med et navn, som i almindelig handelsbrug anvendes for likør«, når disse likører har et alkoholindhold på mindst 24 % og er blevet godkendt af den kompetente embedsmand, direktøren for varekontroltjenesten (»directeur van de keuringsdienst van waren«). Den nederlandske regering har oplyst, at der f.eks. er givet dispensation i henhold til artikel 2, litra a), for produkter med navnene »parfait amour«, »maraschino« og »blackberry«. Artikel 2, litra b) omhandler visse drikkevarer med et mindre alkoholindhold, som betegnes med navne bestående af navnet på en frugt efterfulgt af ordet »eau-de-vie« (»brandewijn«) eller »genievre« (»je-never«), med eller uden forstavelsen »verlof-« (bevilling), samt visse typiske nederlandske drikkevarer (af typen »fladderak« eller »voorbург«).

Endelig har den nederlandske regering henledt vores opmærksomhed på, »at en vare som 'Berentzen Appel' ligeledes kan falde ind i gruppen af undtagelser i likør-bekendtgørelsens artikel 5«. I betragtning af dens kompleksitet tror jeg, at det er bedre at citere denne bestemmelses stk. 1, som er den eneste, der eventuelt kan finde anvendelse her, for den in extenso:

»Medmindre der gives tilladelse fra sundhedsministeren på betingelser, som denne fastsætter, kan et produkt, som ved sin art eller sammensætning ligner et

af de i denne bekendtgørelse nævnte produkter, eller som kan have til formål at være en erstatning for det, ikke bære en betegnelse, som ikke eller kun utilstrækkeligt angiver både arten og sammensætningen, såvel kvantitativt som kvalitativt. De i foregående pkt. nævnte produkter, for hvilke der ikke er givet en i dette pkt. nævnt tilladelse, eller som ikke bærer en betegnelse, for hvilken den tilladelse kræves, skal betegnes med et navn, som på tilstrækkelig måde angiver både deres art og deres sammensætning, såvel kvalitativt som kvantitativt».

c) For tiden findes der ingen afledt fællesskabslovgivning for alkoholholdige drikkevarer. Som Domstolen har understreget i sin allerede nævnte dom i *Rewe-sagen* (Sml., s. 662, præmis 8) har Rådet endnu ikke truffet afgørelse vedrørende et forslag til ordning om en fælles markedsordning for ethanol, som Kommissionen har forelagt Rådet den 7. december 1976 (EFT C 309, s. 2), senere ændret (EFT C 193, 1979, s. 5).

Der er endvidere i vidt omfang under denne sag blevet henvist til Rådets direktiv 79/112 af 18. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler (EFT L 33, 1979, s. 1). Jeg mener imidlertid ikke, at man kan uddrage mange oplysninger af denne tekst. Dels er medlemsstaternes frist til at efterkomme direktivet i henhold til dets artikel 22, stk. 1, endnu ikke udløbet. Dels og navnlig nævnes det i betragtningerne, at »særlige og vertikale regler, der kun omhandler visse bestemte levnedsmidler, bør fastlægges inden for rammerne af de bestemmelser, der gælder for disse varer«, og derefter tages der forbehold i artikel 6, stk. 3, netop med hensyn til »drikkevarer, der inde-

holder mere end 1,2 volumenprocent alkohol«. Denne bestemmelse fastsætter, at med henblik på disse »vedtager Rådet, på forslag af Kommissionen, inden udløbet af en frist på fire år fra dette direktivs meddelelse reglerne for angivelse af ingredienser og eventuelt af alkoholindhold«. I sager, der som den foreliggende vedrører en oplysning, som skal findes på flasker med alkoholholdige drikke, anser jeg det derfor for hasarderet at slutte analogt fra reglerne i dette direktiv.

Denne har oplyst, at den officielle importør af »Berentzen Appel« i betragtning af de store mængder, som han købte, kunne »indgå en aftale med fabrikanten med henblik på at holde de ekstra omkostninger, som ændringen af etiketteringen medførte, på et så lavt niveau som muligt«, hvilket imidlertid forudsatte, at der blev oparbejdet et specielt lager af flasker etiketteret for Nederlandene. Han har også henledt vores opmærksomhed på de langt større vanskeligheder, som parallelimportører blev stillet overfor. De ville, såfremt den nederlandske ordning anses for at være forenelig med fællesskabsretten, være forpligtet til at åbne kasserne, lime en særlig etiket på flaskerne og derefter igen lukke kasserne efter atter at have indpakket flaskerne.

III — a) Det synes på forhånd sikkert, at en ordning af en art som den nederlandske bekendtgørelse er uforenelig med forbudet i artikel 30. Domstolens faste praksis definerer begrebet »foranstaltning med tilsvarende virkning som kvantitative indførselsrestriktioner« som »enhver af medlemsstaternes bestemmelser for handelen, som direkte eller indirekte, øjeblikkeligt eller potentielt, kan hindre samhandelen i Fællesskabet« (f.eks. dom af 13. 3. 1979, sag 119/78, *Peureux mod Services fiscaux de la Haute-Saône et du Territoire de Belfort*, Sml., s. 985, præmis 22). Den nederlandske regering har selv indrømmet, at »der næppe er tvivl om, at fastsættelsen som betingelse for forhandling i en medlemsstat af en bestemt regel vedrørende etikettering af nationale og indførte alkoholholdige drikkevarer indirekte hindrer indførsel af alkoholholdige drikkevarer med en anden etiket«.

b) Det principielle forbud mod foranstaltninger med tilsvarende virkning som kvantitative restriktioner fratager dog ikke fuldt ud medlemsstaterne muligheden for at opretholde og udstede visse bestemmelser eller en vis praksis, som direkte eller indirekte er en hindring for de frie varebevægelser inden for Fællesskabet. Denne mulighed er generelt udtrykkeligt givet dem ved traktatens artikel 36. For alkohol og alkoholholdige drikkevarer er de i artikel 36 nævnte undtagelser delvis taget op i den allerede nævnte dom i *Rewe*-sagen (sag 120/78, Sml., s. 662, præmis 8), som blev bekræftet ved Domstolens dom i *Gilli* og *Andres*-sagen (sag 788/79, endnu ikke offentliggjort. Men som det fremgår af følgende uddrag af *Gilli*-dommen, har de kun en sådan mulighed i undtagelses-tilfælde og inden for snævre grænser: »en national ordning, der uden forskel gælder for indenlandske og indførte produkter, kan kun være undtaget fra de krav, der følger af artikel 30, såfremt

Disse hindrings art og omfang er blevet præciseret af taltale i hovedsagen.

den kan begrundes som uomgængeligt nødvendig af hensyn til især beskyttelse af den offentlige sundhed, god handelsskik og forbrugerbeskyttelse».

Denne formulering viser således, at to betingelser skal være opfyldt, for at en fravigelse kan være lovlig. For det første skal bestemmelserne opfylde tvingende krav i form af »et sådant mål i almenhedens interesse, som går forud for hensynet til frie varebevægelser« (*Rewedommen*, Sml., s. 664, præmis 14 og *Gilli* og *Andres*-dommen, præmis 9), og især et af de Domstolen udtrykkeligt nævnte mål. Men dette er ikke tilstrækkeligt. Den begrænsning af handelen inden for Fællesskabet, som bestemmelserne medfører, skal også være strengt »nødvendig« for at nå det tilsigtede og overordnede mål. Der stilles med andre ord krav om proportionalitet mellem mål og middel.

c) Jeg vil derfor undersøge, om en ordning som den nederlandske likørbe-kendtgørelse kan anses for at være berettiget i lyset af de betingelser, som jeg lige har nævnt. Med henblik på denne undersøgelse kræver den grundlæggende betydning af de frie varebevægelser inden for Fællesskabet, som nævnes i Domstolens praksis, og Domstolens meget vide definition af begrebet »foranstaltning med tilsvarende virkning som kvantitative indførselsrestriktioner« efter min mening, at de nævnte betingelser fortolkes snævert.

Det står for det første fast, at det ikke drejer sig om skattekontrollens effektivitet.

Det er desuden utvivlsomt muligt i det foreliggende tilfælde at behandle de retfærdiggørelsesgrunde, der udledes af hensynet til forbrugerbeskyttelse, beskyttelsen af den offentlige sundhed og god handelsskik, samlet. På den ene side kan man efter min mening betragte beskyttelsen af forbrugernes sundhed som en — i øvrigt særlig vigtig — bestanddel af forbrugerbeskyttelsen. Hvad på den anden side angår etikettering, sikrer de samme oplysninger, især vedrørende varens oprindelse og alkoholindhold, både god handelsskik og forbrugerbeskyttelse, som Domstolen selv har påpeget i dommene i *Rewe*-sagen med ordene »beskyttelsen af forbrugerne mod illoyal konkurrence« (præmis 9) og i *Gilli* og *Andres*-sagen (præmisserne 7 og 8). Ved prøvelsen af, om forpligtelsen til at anføre ordet »likeur« på en etiket »opfylder tvingende forbrugerbeskyttelseskrav«, prøves således samtidig spørgsmålet, om tvingende hensyn til den offentlige sundhed og god handelsskik berettiger denne forpligtelse. De forskellige indlæg, der er afgivet i sagen, har i øvrigt koncentreret sig om forbrugerbeskyttelsen.

Endelig ses det ikke, hvilke andre mål af almen interesse en ordning som den, der her er tale om, kunne forfølge.

IV — For at afgøre, om forpligtelsen til at anvende den pågældende betegnelse er lovlig, mener jeg, at man først må stille dette enkle spørgsmål: er forbrugeren, når henses til de øvrige oplysninger på emballagen, bedre beskyttet, når beteg-

nelsen er anført, end når den mangler? Hvis denne betegnelse intet tilføjer til de oplysninger, som allerede findes på emballagen, er det klart, at den obligatoriske anvendelse af den på ingen måde er nødvendig for at opfylde tvingende krav om forbrugerbeskyttelse.

Hvilke oplysninger giver altså betegnelsen »likeur«? Hvis man først spørger sig selv pragmatisk, hvad dette udtryk betyder for den gennemsnitlige forbruger, kan det utvivlsomt ikke sige mere, end, at en likør for ham er en drikkevarer med »en sød smag og aroma og et bestemt alkoholindhold« (»en zoete smaak, een zoet aroma en een zeker alcoholgehalte«), ifølge den definition, som den nederlandske regerings repræsentant selv har givet som svar på et spørgsmål, der blev stillet under retsmødet.

a) Man kan imidlertid også besvare de stillede spørgsmål under hensyntagen til likørbekendtgørelsens system. Denne fremgangsmåde bestrides af Kommissionen, som mener, at anvendelsen af en særlig betegnelse, som forbeholdes specifikt beskrevne varer, i princippet kun kan pålægges, såfremt denne betegnelse har en for offentligheden klar og præcis betydning. Følgelig »er spørgsmålet mindre, om ordet »likeur« svarer til den beskrivelse, som gives deraf i bekendtgørelsen, end, om dette ord for forbrugeren har en betydning, som er tilstrækkelig klar til at berettiggelse dets obligatoriske anvendelse«.

Derpå kunne man sikkert med et af den nederlandske regerings argumenter svare, at fællesskabsordningen selv henviser til nationale ordninger vedrørende varers betegnelser, idet artikel 5, stk. 1, i direktiv 79/112 definerer »et levnedsmiddels varebetegnelse« som for

det første »den betegnelse, der er anvendt i de administrative eller ved lov fastsatte bestemmelser, som gælder for dette, og at betegnelsen »likeur« afgjort svarer til denne definition.

Bortset fra de betænkeligheder, man kan have ved et argument af denne art, er det imidlertid klart, at man ikke kan anerkende, at enhver betegnelse, der er fastsat i nationale bestemmelser, automatisk er forenelig med fællesskabsretten. Det siger sig selv, at et sådant standpunkt vil indebære, at enhver mulighed for kontrol i denne henseende vil gå tabt, også når disse betegnelser kan bevirke og endog have til formål, at nationale varer beskyttes, og således udgøre en hindring for de frie varebevægelser inden for fællesmarkedet og fordreje konkurrencen. Desuden bestemmer artikel 5, stk. 1, endvidere, at i mangel af en ved lov eller administrativt fastsat betegnelse kan varebetegnelsen være »en beskrivelse af levnedsmidlet og om nødvendigt af dets brug, der skal være så nøjagtig, at køberen oplyses om dets egentlige art og kan skelne det fra andre tilsvarende levnedsmidler, som det ville kunne forveksles med«.

Jeg mener derfor, at betegnelsen »likeur« må betragtes således som den fremgår af bekendtgørelsens bestemmelser.

b) Hvilke oplysninger giver den forbrugeren?

De forekommer mig at være relativt præcise.

Hvad angår sammensætningen af en »likeur«, bestemmer artikel 1, stk. 1 kun, at en vare med denne betegnelse —

ligesom i øvrigt »tussenlikeuren«, »verloflikeuren« og »likoretten« — skal indeholde »ethylalkohol, sukker, aromastoffer og/eller frugtsaft som karakteristiske bestanddele«. Men der er ingen yderligere bestemmelser; navnlig siges der intet om arten eller andelen af de aromastoffer og frugtsafter, som en »likeur« kan indeholde.

Hvad angår alkoholindholdet, garanterer betegnelsen »likeur«, at dette er mindst 22 rumfangsprocent ved 15 °C (artikel 3, stk. 1, litra a), første led), men den giver intet kendskab til den pågældende vares nøjagtige alkoholindhold. Når oplysning om alkoholindholdet er obligatorisk, er det, som den nederlandske regerings repræsentant har meddelt under retsmødet, ikke i henhold til likørbekendtgørelsen, men i henhold til den senere lov om drikkevarer og hoteller, restauranter og beværtninger (artikel 14, stk. 1, i »Drank- en Horecawet« af 7. 10. 1964).

Ligeledes bestemmer bekendtgørelsen vedrørende sukkerindholdet for samtlige de drikkevarer, som det omfatter, at dette skal være på mindst 10 g pr. 100 ml (artikel 3, stk. 1, litra b)). Det bestemmes altså lige så lidt som for alkoholindholdets vedkommende, at der skal angives et nøjagtigt tal.

Trods deres unøjagtighed kan det imidlertid ikke nægtes, at disse bestemmelser i et vist antal tilfælde beskytter forbrugerne effektivt. Forbrugerbeskyttelsen er efter min mening ligeledes sikret, måske endog i højere grad, af de forskellige bestemmelser — som er samlede i artikel 3, stk. 2 — om de sundhedsmæssige krav, som »likeuren« skal opfylde.

De tilfælde, hvor den obligatoriske anvendelse af betegnelsen »likeur« kan anses for at opfylde tvingende forbrugerbeskyttelseskrav, forekommer mig at være dem, hvor de øvrige angivelser på flasken ikke oplyser dem klart om, at der er tale om en drikkevarer med et bestemt alkoholindhold og et bestemt sukkerindhold, som foruden af alkohol og sukker består af aromastoffer eller frugtsafter eller begge disse to slags varer samtidig. Såfremt der derimod ikke består nogen tvivl på dette punkt, og så meget des mere hvis de forhåndenværende angivelser giver flere oplysninger, end betegnelsen »likeur« kan give, udgør den obligatoriske anvendelse af denne ubestrideligt en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion, som er forbudt i henhold til EØF-traktatens artikel 30.

c) Selv ved den første hypotese står det imidlertid endnu ikke fast, at den pålagte forpligtelse er strengt nødvendig for at nå det — lovligt — forfulgte formål. Kunne mindre indgribende midler ikke føre til det samme resultat?

Den nederlandske regering har understreget, at den ordning, som den har indført, har den fordel, at den gør det let for regeringen at gribe ind, hvis en drikkevarer ikke eller ikke længere opfylder de af regeringen stillede krav. Tiltalte i hovedsagen har imidlertid med rette svaret, at et system, der som i Tyskland forbyder at udbyde drikkevarer til salg under en betegnelse, som kan vildlede forbrugeren, muliggør en lige så let kontrol. Det er måske ikke uden interesse i denne forbindelse at bemærke, at der ifølge oplysninger fra Kommissionen ikke findes nogen forpligtelse til at anvende en betegnelse for alkoholholdige

drikkevarer i Fællesskabets medlemsstater, bortset fra Nederlandene og Belgien.

d) Man kunne måske imidlertid gøre gældende, at den ordning, som er indført ved den nederlandske bekendtgørelse, er af samme type som ordningen i en række af Rådets direktiver om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger om visse levnedsmidler, som f.eks. direktivet af 24. juli 1973 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om kakao- og chokoladevarer bestemt til konsum (direktiv 73/241/EØF, EFT L 228, 1973, s. 23) eller direktivet af 27. juni 1977 om kaffeekstrakter og cikorieekstrakter (direktiv 77/436/EØF, EFT L 172, 1977, s. 20). Hvis en national ordning således kun på en vis måde foregriber en ordning, som indføres på fællesskabsplan, hvordan kan den så anses for at være uforenelig med fællesskabsretten?

Denne argumentation er efter min mening kun tilsyneladende afgørende. Det er for det første ikke sikkert, at de i en ordning som likørbekendtgørelsen fastsatte betegnelser, hvad deres nøjagtighed angår, er fuldt sammenlignelige med dem, der fastsættes ved direktiverne. Direktiverne sonderer mellem de produkter, som de gælder for, på flere punkter og altså ved hjælp af skarpe kriterier. Som eksempel nævner jeg bilag I til direktiv 73/241, hvori der opregnes ikke mindre end 13 chokoladearter.

For det andet mener jeg, at de pågældende betegnelser kan kritiseres på grund af deres noget vilkårlige karakter, en klage, som man ikke kan rette mod

fællesskabsbetegnelserne. I den nederlandske bekendtgørelse er det minimale alkoholindhold således ikke det samme for de drikkevarer, for hvilke der gælder de obligatoriske betegnelser, som er fastsat ved den generelle regel i artikel 1, og for de drikkevarer, som falder ind under undtagelsesreglerne i artikel 2 og således er undtaget fra denne forpligtelse. På et spørgsmål fra Domstolen vedrørende dette punkt har den nederlandske regering svaret på en måde, som forekommer mig at være langt fra tilfredsstillende, og som efter min mening tværtimod afslører denne vilkårlighed.

Under undtagelsen i artikel 2, litra a), falder »de produkter, som traditionelt er kendt som likører«; dette kriterium er til skade for produkter fra de andre medlemsstater, som bortset fra undtagelser er de nederlandske forbrugere mindre bekendt end de nationale produkter. De karakteristika, som er afgørende for, om artikel 2, litra b), kan finde anvendelse, synes næppe mere tilfredsstillende. De drikkevarer, som falder ind under den bestemmelse er nemlig ikke ægte likører, men »en gruppe frugtdrikke, som ganske vist er likører ifølge definitionen, men som ikke i praksis betragtes som sådanne«. Disse frugtdrikke har et lavere alkoholindhold end »likeuren«, som uden tvivl er, hvad den nederlandske regering sigter til, når den taler om »ægte« likører. Hvis de faldt ind under artikel 1, skulle de bære betegnelsen »tussenlikeur« eller »verlofli-keur«, om hvilke tiltalte i hovedsagen og Kommissionen i øvrigt uimodsiget har anført, at de er temmelig uklare for den nederlandske forbruger. De er kun undtaget i kraft af deres betegnelser, som er affattet på nederlandsk og opført i den udtømmende liste i stk. 2. Jeg mener derfor, at man kan rette den samme kritik mod det andet sonderingskriterium som mod det første.

Disse betragtninger viser, at fællesskabsdirektiverne om harmonisering og de nationale ordninger af den her omhandlede art allerede efter deres indhold efter min mening adskiller sig fra hinanden. Det er imidlertid især på grund af deres forskellige natur, at en sammenligning mellem dem ud fra det her relevante synspunkt, nemlig deres virkninger på handelen inden for Fællesskabet, forekommer vanskelig. Efter sin natur gælder et direktiv fra Rådet for Fællesskabet — bortset fra begrænsede tilladte undtagelser — ensartet i de ni medlemsstater, hvilket retligt ligestiller alle de produkter, som befinder sig i Fællesskabet. En national ordning har derimod efter sin natur et anvendelsesområde, som er begrænset til grænserne i den medlemsstat, som har indført den, med

de ulemper, som kan følge deraf for produkter med oprindelse i de øvrige medlemsstater.

Endelig siger det sig selv, at muligheden for at opnå dispensation fra forpligtelsen til at anvende en betegnelse ikke kan ændre min opfattelse. Det fremgår nemlig af Domstolens dom i Van Tiggele-sagen af 24. januar 1978 (sag 82/77, Sml., s. 40) at »nødvendigheden for Importøren eller den handlende af at underkaste sig de administrative formaliteter, der er forbundet med [en ordning med fritagelser, der endog benyttes liberalt], i sig selv kan udgøre en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion« (præmis 19).

På grundlag heraf foreslår jeg, at De besvarer det af Economische Politie-rechter ved Arrondissementsrechtbank Assen stillede spørgsmål således, at en national ordning, som fastsætter en forpligtelse til at anføre ordet »likeur« på emballagen til visse alkoholholdige drikkevarer, således at varer af samme type fra andre medlemsstater, hvor der ikke består en sådan forpligtelse, skal etiketteres anderledes med henblik på indførsel i den pågældende medlemsstat, er en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion, som er forbudt i henhold til traktatens artikel 30.